

K İ T A P T A N İ T İ M İ

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN SOSYOLOJİSİ ÜZERİNE

Dr. Sedat ADIGÜZEL*

Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Yıldız Akpolat'ın “*Türkiye’de Milliyetçiliğin Sosyolojisi*” adlı eseri Türk milliyetçiliğine sosyolojik bir yaklaşım açısından heyecanla okunabilecek ve okurunu bu konuda bilimsel olarak doyurucu bilgiye ulaştıracak bir eserdir.

Türkiye’de Milliyetçiliğin Sosyolojisi, Fenomen yayınları tarafından Sosyoloji Dizisinin dördüncü kitabı olarak neşredilmiştir. Kitap küçük boy ve yüz seksen sayfadır. Yıldız Akpolat'ın eseri, ‘Türkiye’de Milliyetçiliğin Sosyolojisi, Türkiye’de Modernleşmenin sosyolojisi, Hüseyin Nihal Atsız, Merkezci/Ulusalcı Bakışa Bir Örnek: Özer Ozankaya ve Başka Bir Modernleşme ve Türk Milliyetçiliği adını taşıyan iki slayt grubundan oluşmaktadır. Kitapta her bölüm için ayrı bir kaynakçanın verilmiş olması eserin bütünlüğü açısından bir çıkmaz gibi görünse de kullanılan eserleri görmek açısından da önemli bir kolaylık sağlamaktadır.

Yazar, eserinin önsözünün giriş cümlesinde kendi ifadeleri ile çalışmasını şöyle tanımlamaktadır: “*Bu kitabın konusu, milliyetçilik ve batılılaşma ekseninde, Türk düşüncesi ve sosyolojisi üzerine yapılan incelemelerden oluşan bir değerlendirmedir. Amaçlanan, Türk toplumu ile Türk düşüncesi arasındaki bağın sorgulanmasıdır. Türk düşüncesi üzerine bilgi sosyolojisi yapılabilmesinin*

---

* Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

veya Türk düşüncesinin sosyolojisinin mümkün olup olmadığını tartışmaktadır. Ayrıca Türk düşünür ve sosyologlarının batılı sosyolojik kuramları Türk toplumuna nasıl uyarlayabildiklerini (veya tersi) ve batılı kuramlar ile Türk toplumunu neden açıklama gayreti içinde olduklarını irdelemektedir.”¹ Eserde Türklük düşüncesi ile batılılaşma ve modernleşme kavramları çerçevesinde Türk toplumunun gelişim sürecine farklı bir yaklaşım ve yeni bir bakış açısı getirilir.

Eserin giriş bölümünde Türk milliyetçiliğine bir sosyologun bakış açısı ile yaklaşmaktadır. İlk olarak Yusuf Akçura tarafından düşünce platformuna tanınan Türklük ve milliyetçilik kavramlarının Atatürk ve Ziya Gökalp gibi önemli devlet adamları ve düşünürler tarafından algılanış ve biçimlendiriliş şekillerine yön verildikten sonra batı hayranlı milliyetçilik fikirlerinin Türk milliyetçiliğinin ortaya çıkışı ve gelişimi üzerindeki yönlendirici yönleri ayrıntılı biçimde tartışılmaktadır.

Kitabın ikinci bölümü “Türkiye’de Modernleşme Sosyolojisi” adını taşımaktadır. Bu bölümde Türk toplumunda modernleşmenin temelleri üzerinde durulmuştur. Modernlik kavramının tanımı farklı felsefeci ve bilim adamlarının modernizm üzerine eylemleri ile Aydınlanma Felsefesinin modernite ile olan bağlantısı verildikten sonra Türk modernleşme süreci ve tarihi verilerek Türk toplumu için modernleşmenin adeta bir şablonu çıkarılmıştır. Yıldız Akpolat’ın bu bölümde yazdığı sonuç kısmı bu modernleşme sürecini en iyi şekilde açıklar ve şöyle der. “Her toplum kendi yarattığı düzenin sorunlarına çare ararken maalesef batı-dış toplumlar sadece kendi sorunları ile değil kendilerinden kaynaklanmayan sorunlar ile de mesai harcamaktadırlar. Batılı toplumlar kendi çıkar, ilgi, gelenek ve tarihleri ile boğuşarak veya onları bir biçimde yeniden inşa veya onları kamufle ederek kendi yol güzergâhlarında ilerlerken bize düşen sadece “uyum” sağlayabilmek için çırpınmaktır. Bizi her zaman şaşırtıyorlar. Tam “işte bu batı hadi onun gibi olalım” derken bize sürpriz yaparak “yok o değil batı bu” diyorlar ve tekrar ‘ha işte bu batı hadi onun gibi olalım’a çabalarken bu sefer içimizdekilerin bazıları kulağımızı çekiyor ‘ben sana o değil bu batı demedim mi’ diyor. İşte Türk sivil toplumunun modernleşirken yaşadığı iki katlı sorun binası. Türk modernleşmesi öyle bir şey ki “demirden leblebiyi yututabilirsen.”²

Geleneksel ya da Çevre Milliyetçiliğine Bir Örnek Hüseyin Nihal Atsız, başlıklı bölümde Türk milliyetçiliği için çok önemli bir isim olan Nihal Atsız’ın milliyetçiliğine anlambilimsel ve yazınbilimsel bir bakışla yaklaşmıştır.

¹ Yıldız Akpolat, Türkiye’de Milliyetçiliğin Sosyolojisi, Fenomen Yay., Ankara, 2008, s.

² Yıldız Akpolat, age., s. 28.

Milliyetçiliğin bir duygusal bağlılık yönü olduğunu dikkate alındığında, Yıldız Akpolat'ın bu yaklaşımı milliyetçiliğe bakış açısı bağlamında önemli bir adımdır. Kendini her türlü kuramdan uzak tutan Atsız'ı bir kurama göre değerlendirmek ilginç sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmanın Atsız'ın fikir dünyası açısından önemli olan yönü ise ne onu duygusal bağlılık ile yüceltmek ne de milliyetçilik karşıtı bir cephe ile yermektir. Kolay eleştirilebilecek düşüncelere sahip olan bir ideoloji adamının anlam dünyası için önemli yorumlamalar bulunmaktadır. Hüseyin Nihal Atsız'ın milliyetçiliği için önemli yorumlar yapıldıktan sonra yaşamı, eserleri çok geniş bibliyografik bilgilerle birlikte eserleri tanımlayıcı ve yorumlayıcı hususiyetleri ile bir Atsız kronolojisi sunulmuştur. Yazarın aşağıdaki ifadeleri Atsız'ın ve ülkesünün bu öykü ifadelerinden biridir. "Atsız'ın Türk Tarihini Türkleştirme yani milli ülkü yolunda yeniden sistemleştirme çabası dikkat çekmektedir. Burada bütünsel bir Türk Devleti Tarihi'nin inşa edildiği görülmektedir. Çünkü Türklerin ülkesi yeniden Turan'dır. Aynı zamanda Türk tarihi bir medeniyet değişim tarihi olarak da ele alınmaktadır".³

Hüseyin Nihal Atsız'dan sonra Türk sosyolojisinde önemli bir yer tutan Özer Ozankaya yaşamı ve sosyoloji üzerine yaptığı düşünceleri ve çalışmaları ile sosyolojik bir bakış açısı ile Türk milliyetçiliği ve Türk devrimini yorumlamıştır. Ozankaya'nın farklı toplum gruplarıyla yaptığı farklı farklı çalışmaların siyasal ve kültürel açıdan yorumlanması bu önemli bilim adamının fikirlerinin okura tanıtımı ve yönlendiriciliği bakımından dikkate değerdir. Kitabın sonunda 'Başka Bir Modernleşme' ve 'Türk Milliyetçiliği' adı ile adeta bir slâyt gösterisi yapılmıştır. Ek -1-Ek-2 modernleşme milliyetçiliğin algılanmasında oldukça yardımcı unsurlar olarak gösterilebilir.

Yıldız Akpolat, Türkiye'de Milliyetçiliğin Sosyolojisi adlı çalışması ile Türk modernleşmesi ve milliyetçiliğine bilimsel bir yorumla önemli açılımlar kazandırmıştır.

---

³ Yıldız Akpolat, age., s. 61